

Slavko Pavin

JE LI MOGUĆE DANAS MOLITI?

Uvod

O krizi molitve govori se mnogo. Formalne molitve sve više nestaje. Ljudi instinktivno osjećaju da je teško moliti i zato nastoje pronaći uzroke tih teškoća. Mnogi pokušavaju dokazati da je molitva nemoguća ili da, jednostavno, nije potrebna.

Teškoće u molitvi imaju dva korijena: u prevelikoj zauzetosti današnjega čovjeka, u njegovu mehaniziranom načinu života, po kome čovjek više slični na stroj nego na razumno biće, koje misli i odlučuje prema određenim principima. Drugi korijen je idejna smutnja horizontalizma: tvrdi se da se Bog može naći u čovjeku isključivo, u svijetu, u konkretnoj stvarnosti. Zbog toga, tražiti Boga u direktnom kontaktu s Bogom, to je za taj pravac besmisao. Zato se molitva, meditacija, kontemplacija podcjenjuju. U naglašenim odnosima prema čovjeku svijest o Bogu blijedi. Ljudsko mišljenje (istomišljenika) mnogo se cijeni, a objava doživljava devalvaciju. U Bibliji je raširen eklekticizam, a prati ga agnosticizam. To dokazuju sistematske sumnje o Božjoj egzistenciji, nijekanje Kristove prisutnosti u Euharistiji, velik dio Biblije je osumnjičen. Ona je podložna istraživanju i proizvoljnom tumačenju, neutemeljene teorije uzimaju se kao sigurne, javlja se nepovjerenje prema Crkvi, koja se više ne promatra kao Kristovo mistično tijelo, nego se više naglašavaju ljudski elementi i ljudske slabosti u njoj. Sva ta zastranjenja popraćena su određenim panteizmom, aktivizmom, nesigurnošću i nemirom, a s druge strane pomanjkanjem razmišljanja i kontemplacije. Horizontalizam je sistem koji završava u depersonalizaciji Boga i u vjerskoj dezorijentaciji.

Depersonalizacija Boga i vjerska dezorijentacija onemogućuju molitvu, jer je molitva osobni odnos prema Bogu, njegov osobni izričaj,

razgovor s Bogom, unutrašnja težnja da se čovjek poveže s osobnim Bogom, da stvori osobno zajedništvo.

Potreba razmišljanja

Depersonalizacija čovjeka preko njegova mehaniziranog načina života može se zaustaviti samo ako čovjek upotrebljava svoje tipične ljudske moći: razmišljanje i odlučivanje. Paul Chauchard u knjizi *Vladanje sobom* naglašava fatalne posljedice pomanjkanja razmišljanja i odlučivanja. Pošto je pokazao kako rast čovjeka veoma ovisi o upotrebi tih dviju moći, naglašava da današnji čovjek zaostaje u tom rastu za onim od prije 2000 godina, jer se život današnjeg čovjeka svodi na skup mehaničkih čina bez razmišljanja i odlučivanja.

Budući da je molitva razgovor s Bogom, osobni kontakt s Bogom, što je čovjek više čovjek, i njegov će odnos s Bogom biti to intimniji, i molitva će kao izričaj tog odnosa biti to intenzivnija, češća, bogatija.

Možda bi nam trebalo da počnemo učiti misliti, zaključivati, gledajući stvarnost oko nas. Život je pun ljepote i vrijednosti, ali samo za onoga tko zna misliti. Danas nije samo kriza vjere i duhovnog života, već postoji i kriza u temeljnim ljudskim vrednotama. Čovjek mnogo naglašava svoje dostojanstvo, ali ga depersonalizacija čini sve manje čovjekom i tu treba tražiti početak svih njegovih jada. Samo razmišljanjem čovjek može otkriti nadsvijet, samo razmišljanjem čovjek može pronaći sebe, svoju dušu, smisao svoga života, svoga Stvoritelja i svoj odnos prema njemu. Da bi čovjek počeo razmišljati i da bi u tom razmišljanju otkrio istinu, morao bi jednakim intenzitetom raditi na tome da bude pošteniji prema Istini. Netko reče da će naše razmišljanje toliko otkriti pravu istinu koliko je srce pošteno traži. Moderni psiholozi naglašavaju kako naša spoznajna moć jako ovisi o našem srcu, o našoj otvorenosti da prihvatimo istinu kakva jest, bez želje da manipuliramo tom istinom. Samo čista istina hrani ljudski duh, kao što samo zdrava hrana hrani ljudsko tijelo. Ako se čovjek prenatrpao poluistinama, nema u njemu mjesta za čiste istine. Sličan je čovjeku koji je prenatrpao svoj želudac neprobavljivim stvarima. Organizam gladuje, ali ne može primiti nove zdrave hrane, jer je želudac već pun. Zato je nužnost da se pročiste pojmovi, da se prosudi sve što se misli, govori i radi urgentna potreba našeg bića.

Potreba otvorenosti našeg bića prema nadnaravnim stvarnostima

Čovjek je po svom razumu i volji nezasitan. Ide do kraja, ide do u beskraj. U tom letu prema Beskonačnome mora doživjeti svoju ograničenost, nemoć, a u isto vrijeme sigurnost da ga Bog kao beskonačno Biće

privlači, da ga voli, da ga zove k sebi. Mora povjerovati u Boga, koji je ljubav, i mora biti spreman da uspostavi u ljubavi kontakte s Bogom. Drugim riječima, mora se otvoriti djelovanju Duha Božjega, mora se prepustiti vodstvu onoga Duha u kome mi Boga prepoznamo kao svoga Oca, u kome mi Bogu govorimo: »Abba — Oče« i koji neizrecivim uzdasima vapi Bogu (Pavao). Molitva nije samo stvar naše refleksije i naše volje. Razum i volja mogu nas dovesti do vjere, vjera nas uvodi u Božji život, a to je život ljubavi. Molitva nije ništa drugo nego izričaj te uzajamne ljubavi između Boga i čovjeka. Kad mi očekujemo da nas drugi nauči moliti, zaboravljamo da tražimo nešto što je u sebi nemoguće: tražimo da nam drugi priopći, prenese na nas iskustvo ljubavi koje u sebi doživljava. Onaj koji nije nikad ljubio, koji nije osjetio da je bio ljubljen, ne razumije onoga koji je zaljubljen, kao da mu, jednostavno, to osjetilo nedostaje.

Budući da je molitva izričaj naše ljubavi, mi možemo mijenjati svoj stav u odnosu prema molitvi, zato jer možemo mijenjati stav u odnosu prema osobi koju volimo. Ljubav, prijateljstvo, ne ostvaruje se jednostrano. Potrebno je uzajamno povjerenje, suradnja, požrtvornost, predanje. Došli smo do točke gdje možemo ustvrditi da molitva ovisi o našoj raspoloživosti prema Bogu. Da bismo se više raspoložili za Boga, za ljubav, moramo se više koncentrirati na Boga, zato moramo biti hladniji prema stvorenjima koja nas zarobljavaju, koja nas zaslepljuju. Moramo biti spremni da se borimo za Boga, za Istinu i Ljubav. Pomanjkanje borbenosti znak je pomanjkanja velikodušnosti, pomanjkanje velikodušnosti znak je da ne postoji ljubav između Boga i čovjeka. To se očituje u hladnom odnosu prema Bogu, u kome molitva postaje teška da bi napokon postala nemoguća.

Tko želi ući dublje u tajnu molitve, mora biti spreman mnogo žrtvovati za svoju Ljubav, mora se znati osloboditi utjecaja bezvrijednih stvari, mora biti spreman žrtvovati za svoju Ljubav određeno vrijeme, mora biti preman da se vodi od Istine, a ne da Istinu želi manipulirati, mora ući u molitvu »svim srcem, svom snagom, svom dušom«, mora ući spremno da prihvati život kakav mu Bog nudi, mora biti spreman svoju volju u svemu prilagoditi Božjoj volji, da je izjednači s njome.

Molitva je, dakle, predanje svoje osobe Bogu koji nas je stvorio iz ljubavi, koji nas je otkupio iz ljubavi i koji nas svojom prisutnošću po Duhu Svetom posvećuje i vodi k sebi. Zato u nju valja ući čitavim svojim životom, sa svim našim odnosima prema Bogu, prema bližnjima; moramo ući slobodni od svih suprotnih utjecaja »u svojoj ložnici«, gdje nas čeka Otac nebeski u tajnosti, jer su svi osobni odnosi tajanstveni i nerazumljivi trećoj osobi.

Kad se nađemo jednom s Bogom, onda smo uistinu našli sebe, svoj mir, sigurnost, autentičnost i samostalnost. Tada smo sposobni da iskusimo jedinstvo s Bogom, da doživimo ljubav Stvoritelja prema svom stvorenju. Tada možemo ostvariti do kraja radost u darivanju svoga bića Bogu. Tada možemo razumjeti što je to zahvalnost prema Bogu,

divljenje Bogu zbog njegove ljubavi i njegovih savršenstava, možemo mu se klanjati svim svojim bićem, možemo ga s neograničenim pouzdanjem moliti, znajući da će nas uslišiti u svemu što god tražimo u skladu s njegovom voljom.

Molitva je, dakle, izlaženje iz sebe i spremnost da se u svakom času predamo Bogu. Ona je želja da nadvladamo sve zapreke na tom putu prema sjedinjenju s Bogom. Molitva je želja da Bog bude središte našeg bića, da bude srce našeg srca. Ona je pronalaženje načina kako ćemo sve svoje sile upotrijebiti za ono što je dobro, što je više na slavu Božju.

Budući da je odnos svakog čovjeka prema Bogu strogo osoban i neponovljiv, molitva je također strogo osobna i neponovljiva. Zato svaki čovjek mora pronaći svoj specifičan pristup Bogu, specifičan izričaj svoga bića pred Bogom. Budući da su ljudi tako različiti po karakteru, po inteligenciji, po okolnostima u kojima žive, po međuljudskim odnosima i način molitve bit će različit, ali će ipak svaki od načina molitve imati jedan zajednički element: izlaženje iz sebe i predanje Bogu.

Sada ćemo lakše razumjeti Kristovu zapovijed: »Treba uvijek moliti i nikad ne prestati!« Razumljivo, jer treba uvijek živjeti u ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Sada ćemo također shvatiti bogatstvo one narodne izreke: »Tko zna dobro moliti, zna dobro živjeti!« Tko se znade u životu davati Bogu i ljudima, taj zna živjeti. No mogli bismo tu izreku i okrenuti pa ustvrditi: »Tko zna živjeti, zna dobro moliti«, jer život nije ništa drugo nego kontaktiranje u ljubavi, jer molitva nije ništa drugo nego izričaj naše ljubavi prema Bogu i ljudima.